

Dato: 20. december 2024

Danmarks
Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Telefon: 39 17 40 00
Mail: dn@dn.dk

Høring af udkast til lovforslag om ændring af lov om beskyttelse af havmiljøloven (etablering af Havnaturfonden) og lov om maritim fysisk planlægning. J.nr. 2024-7115

Miljø- og Ligestillingsministeriet har d. 21. november 2024 udsendt udkast til "Høringssvar vedr. ændring af lov om beskyttelse af havmiljøet (etablering af Havnaturfonden) og lov om maritim fysisk planlægning". Danmarks Naturfredningsforening (DN) takker for muligheden for at afgive høringssvar.

Nedenfor er gennemgået lovforslaget for hhv. etableringen af Havnaturfonden og ændringer i lov om maritim fysisk planlægning.

Lovforslag om ændring af lov om beskyttelse af havmiljøloven (etablering af Havnaturfonden)

DN glæder sig over, at der med *Tillægssaftale om udbudsrammer for 6 GW havvind og Energi Bornholm* blev afsat midler til at etablere Havnaturfonden, noget som DN sammen med Tænk tanken Hav og Green Power Denmark, har ønsket sig længe.

Det danske hav er i en stærkt forarmet tilstand, og natur og biodiversitet i havet er presset pga. store negative påvirkninger fra mange forskellige menneskelige aktiviteter. Havnaturfondens overordnede formål er, at "... *bidrage til beskyttelsen af arter og genopretning af økosystemer ved at foretage omkostningseffektiv genopretning af havnatur og biodiversitet*" samt "... *bidrage til viden om miljø- og natureffekterne af VE-udbygningen på havet med henblik på at forbedre havmiljøet*". Dermed vil Havnaturfondens projekter kunne medvirke til at løfte genoprettelsen af vores havområder, så store sammenhængende områder kan sikres en aktiv genoprettelse. Dette er et vigtigt led i at efterleve forpligtelserne i EU's naturdirektiver og målene i naturgenopretningsforordningen. Ligesom der vil blive genereret viden om sameksistens mellem VE-udbygningen på havet og natur- og miljøhensyn.

Men for at lykkes med det arbejde, er det vigtigt at fonden bliver gjort til en permanent struktur, da havets økosystemer ikke vil være genoprettet i 2030, hvor bevillingen til fonden udløber. DN bakker op om passussen i aftaleteksten om Havnaturfonden, hvor det fremgår at "... *aftalen om havnaturfonden og dens finansiering skal genbesøges senest i 2028. Det skal ved genbesøget bl.a. overvejes, om fondens bør organiseres som en permanent og uafhængig fond*"

Da et af formålene med fonden er at bidrage til beskyttelsen af arter, finder DN at det mangler at blive beskrevet i loven, hvordan dette kommer til at ske ifm. Havnaturfondens arbejde. Det

fremgår ingen steder, hvordan man vil sikre en beskyttelse af de områder der genoprettes, når denne er fuldført. Vil der fx komme forbud mod fiskeri af forskellig art rundt om nyetablerede rev, således at revene reelt er medvirkende til at lave oaser for havets organismer. Og hvordan vil man beskytte nyplantede ålegræsområder, når denne marine naturtype ikke er beskyttet gennem fx habitatdirektivet.

DN ser frem til at deltage i arbejdet i det rådgivende udvalg, og derigennem rådgive ministeren til at vælge de bedste projekter set ud fra et biodiversitetsmæssigt perspektiv, så kommende naturgenopretningsprojekter, altid i videst muligt omfang, kommer til at indtænke et samlet seascape i genopretningen, og dermed etableringen af et mere 'helt' økosystem.

I almindelige bemærkninger fremgår det, at:

Miljøministeren ikke er forpligtet til at følge "... de principper, der fremgår af aftalen om etablering af Havnaturfonden, herunder krav til effektevaluering, omkostningseffektivitet og inddragelse af et rådgivende udvalg". DN finder, at det vil være meget uhensigtsmæssigt hvis ministeren vælger ikke at følge de principper som aftalen er bygget op om ift. at sikre krav til effektevaluering, omkostningseffektivitet og inddragelse af det rådgivende udvalg, som netop sikrer en god arbejdsfordeling mellem ministeren og det rådgivende udvalg og den ekspertviden som udvalget er valgt ud fra og en fravigelse af principperne kan potentielt medføre igangsættelse af projekter, der kan have en mindre natureffekt.

Desuden fremgår det af "Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser §1", at Havnaturfondens sekretariat kan vælge ikke at igangsætte effektevaluering, hvis det "... vurderer, at udgifterne til effektevaluering vil blive uproportionelt store ift. udgifterne til den reelle naturgenopretning". DN kan ikke forestille sig, at det rådgivende udvalg, ville kunne anbefale ministeren at igangsættes et projekt hvor effektevalueringen 'blive uproportionelt store ift. udgifterne til den reelle naturgenopretning', da det er en stor del af Havnaturfondens formål, at sikre viden om naturgenopretningsprojekter og sikre at disse bliver evalueret. DN vil mene, at det vil være i direkte modstrid med fondens formål i stk. 2 og 3, hvis dette gennemføres. DN mener som udgangspunkt, at alle projekter der igangsættes efterfølgende bør effektevalueres.

Det fremgår ligeledes, at "Havnaturfondens sekretariat vurderer, hvor lang tid efter et projekts afslutning, det giver mening at evaluere". Her vil DN opfordre til, at det ikke er fondens sekretariatet der vurderer, hvor lang tid efter afslutningen af et projekt at det skal evalueres, men at dette sker i en tæt dialog med det rådgivende udvalg og især med forskere på området, fx Center for Marin Genopretning.

Desuden forventer DN, at alle igangsatte projekter i regi af Havnaturfonden, må forventes at have afsatte midler til denne effektevaluering, og det dermed allerede ifm. projektets igangsættelse er vurderet hvor mange midler der skal bruges på denne evaluering.

Ift. forankring har DN i samarbejde med Tænk tanken Hav og Green Power Denmark foreslået, at Havnaturfonden blevet en rigtig fond a la Den Danske Naturfond. Med lovforslaget fremgår det, at "Den foreslåede forankring af Havnaturfonden i Miljøstyrelsen giver i højere grad mulighed for at trække på den viden, der allerede eksisterer i Miljøstyrelsen, end hvis Havnaturfonden var blevet oprettet som en selvstændig fond. Det gode vidensgrundlag og brede netværk sikrer, at den foreslåede Havnaturfond hurtigst muligt kan fungere som tiltænkt, og at der ikke først skal opbygges en ny struktur og ny erfaring".

DN kan til dels godt forstå, hvorfor det er nemmere at forankre Havnaturfonden i Miljøstyrelsen (MST), ift. hurtigt at få de afsatte midlerne ud og arbejde, men DN ser gerne, at fonden på et senere tidspunkt bliver etableret som en rigtig fond, og på den måde får armslængde til det politiske system. En forankring udenfor MST vil desuden sikre, at fonden og dens projekter ikke potentielt bliver underlagt regeringens fem principper for minimumsimplementering af EU-regulering.

DN opfordrer til, at aftalekredsen bag aftalen om *Tillægsaftale om udbudsrammer for 6 GW havvind og Energi Bornholm* følger aftaleteksten ift. genbesøg i 2028 og ser på muligheden for at udskille fonden i en rigtig fond i 2030, samt sikrer at fonden bliver permanent med et årligt beløb til genopretningsprojekter efter 2030.

Af "*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser §1*" beskrives beslutningsprocessen om udvælgelse af Havnaturfondens indsatser, hvor det fremgår at "*Det rådgivende udvalg forventes... at skulle indgå i miljøministerens beslutningsproces om udvælgelse af Havnaturfondens indsatser, dels ved at komme med egne anbefalinger til Havnaturfondens initiativer, dels ved at afgive bemærkninger til Havnaturfondens forslag til initiativer*" samt "*hvor det rådgivende udvalg indledningsvist udarbejder anbefalinger til fokusområder, indsatser og mulighederne for ekstern finansiering til Havnaturfondens projekter*".

Som DN læser det, vil det i høj grad være Havnaturfondens sekretariat, der foreligger det rådgivende udvalg forslag til projekter, og dermed lægges der ikke op til, at indsatserne kan være drevet bottom-up fra kommuner eller andre aktører, der henvender sig omkring projekter.

DN ønsker, at det bliver muligt at projektmagere kan indsende forslag til projekter, som Havnaturfonden og det rådgivende udvalg, kan forholde sig til.

Ift. mulighederne for ekstern finansiering, finder DN, at det er nødvendigt at der er langt flere af de aktører, hvis aktiviteter har en permanent og skadelig indvirkning på havbunden bør bidrage til fonden. Dette kunne fx være fra råstoffer, klapping og andre erhverv der har en påvirkning på havet. Derudover skal det selvfølgelig være muligt for eksterne parter at vælge at bidrage til naturgenopretningsprojekter.

Lovforslag om ændring af lov om maritim fysisk planlægning

Generelt finder DN, at det er et problem, at der ikke udpeges specifikke udviklingszoner til 'forskning, udvikling eller test' på havet, når der med den seneste ændring i havplanen fra 2023, faktisk blev tilføjet 3 udviklingszoner til testanlæg på havet. Det fremgår heller hvorfor 'forskning, udvikling eller test', skal have forrang fremfor andre aktiviteter til at få en dispensation fra havplanen.

DN kan ingen steder i bemærkninger til lovforslaget se hvor mange områder man forventer der skal bruges til 'forskning, udvikling eller test', hvad disse kræver af areal, hvor man forventer at de skal udlægges (kystnært eller offshore) og om de kræver at der er andre følgeindustrier der også skal etableres for at de kan etableres. Dermed mener DN, at der er tale om en kæmpe fribillet til muligheden for at 'teste alt muligt', så længe det "*... tilsigter at understøtte og fremskynde mål inden for klima, vedvarende energi, natur, miljø og biodiversitet*".

DN er ikke imod at der afsættes areal til denne type aktiviteter, men finder, at disse skal sikres gennem klog planlægning og udlægning af udviklingszoner, ligesom det gælder for stort set alle andre aktiviteter på havet. Dette for at sikre, at der ikke sker en uhensigtsmæssig arealreservation i en 4-årig periode, der potentielt kan påvirke andre projekter eller aktiviteter, fx naturgenopretning.

Det fremgår desværre ikke af bemærkningerne til lovforslaget, hvorfor Erhvervsministeren ikke udpeger områder til 'forskning, udvikling eller test' som udviklingszoner. Med ændringerne i Havplanen fra 2023, blev der udlagt 2 zoner til anlæg i Hirtshals og Frederikshavn, samt til én vindmølle ved Ærø. Idet disse 3 helt nye udviklingszoner blev tilføjet med ændringerne til havplanen i 2023, må Erhvervsministeriet allerede dér have set et behov for denne type af udviklingszoner. Derfor undrer det DN, at der med denne ændring ikke udpeges fleres udviklingszoner, men bare gives muligheden for at dispensere til testområder, uden at disse er arealplanlagt. DN finder, at ved at åbne for muligheden for disse dispensationer, vil der kunne laves diverse 'klat-dispensationer' til 'forskning, udvikling eller test' hist og pist. Dette finder DN

strider mod intentionerne i Havplanen, idet det potentielt vil kunne have konsekvenser for om man kan lave marine genopretninger eller andre aktiviteter på de arealer.

Det fremgår ikke at der skal foreligge en miljøkonsekvensvurdering af aktiviteterne. Selvom aktiviteterne er 'midlertidige' kan det ikke udelukkes at aktiviteterne medfører skader og ændringer på natur og miljø i løbet af de 4 år. Der fremgår af pkt. 10 i det sammenfattende skema, at *"Der forventes ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser, da dispensationsadgangen ikke kan benyttes til arealanvendelser, der kan have miljø- eller naturmæssig påvirkning"*. DN finder det dog uklart hvordan dette vil blive sikret, når der ikke er vilkår om at der skal laves en miljøkonsekvensvurdering.

Det fremgår af teksten, at *"... principperne bag havplanlægningen, [er] at havplanlægningen skal have et langsigtet og helhedsorienteret sigte... "* ligesom *"Tydeliggørelsen skal sikre, at ... der ikke bliver ændret på ad hoc-basis som følge af enkeltansøgninger hos de offentlige myndigheder, hvis afgørelser skal udstedes i overensstemmelse med den gældende havplan eller et offentliggjort udkast til samme"*. DN bakker op om en tydeliggørelse af, at det netop ikke er hensigtsmæssigt at ændre på havplanen 'på ad hoc-basis', men muligheden for dispensation til enkelt-projekter som lovændringen netop handler om at give, vil jo netop modvirke denne helhedsorienterede og langtidssigtede styring. DN finder derfor, at der er tale om en selvmodsigelse i udkastet til lovteksten.

I de almindelige bemærkninger fremgår det, at:

"De foreløbige erfaringer med havplanen har vist, at processen med at foretage ændringer til havplanen er uhensigtsmæssig i forhold til mindre arealanvendelser med henblik på forskning, udvikling og test, der har midlertidig karakter. Der ses derfor at være et behov for mere smidigt, at kunne tillade, at arealer kan anvendes til brug for forskning, udvikling eller test af midlertidig varighed, som har til hensigt at understøtte den grønne omstilling, uden for de udlagte udviklingszoner". DN finder, at dette vil være i strid med havplanens formål om at sikre en økosystembaseret og bæredygtig anvendelse, og klog planlægning af brugen af vores fælles havareal. Som beskrevet oven for, så fremgår det ingen steder i lovforslaget, hvor mange områder man kan forvente der skal udlægges, størrelsen på disse eller deres placering. Dermed finder DN ikke, at man med en dispensationsmulighed, vil sikre en mere hensigtsmæssig arealanvendelse. Men at man med muligheden vil favorisere denne aktivitet frem for andre.

Det fremgår desuden, at *"... midlertidige arealanvendelser til forskning, udvikling eller test med henblik på grønne løsninger, bør smidiggøres, og at disse ikke bør afvente en ændring af havplanen"*. DN finder at det er et demokratisk problem, at muligheden for at meddele dispensation giver nogen mulighed for at søge i den generelle anvendelseszone, fordi man ikke fra starten har valgt at udlægge udviklingszoner til denne type aktiviteter i havplanen. Derudover er der i havplanen fra 2023 allerede vedtaget nye testområder til fx solceller, bølgekraft og havvind. DN finder ikke det ikke tilstrækkeligt begrundet, hvorfor der ikke laves et tillæg til havplanen med udpegning af X udviklingszoner til 'forskning, udvikling eller test'.

Af teksten fremgår det at *"Der vil kunne søges dispensation i alle zoner i havplanen"*. Dermed må DN antage, at der også kan søges dispensation indenfor de udlagte naturbeskyttede områder, og dermed finder DN ikke, at det er korrekt når der i pkt. 10 i det sammenfattende skema fremgår, at der ikke forventes nogen *"... miljø- og naturmæssige konsekvenser, da dispensationsadgangen ikke kan benyttes til arealanvendelser, der vil medføre en permanent og væsentlig miljøpåvirkning af området, jf. miljølovgivningen"*.

DN finder dette meget uhensigtsmæssigt, og mener, at det meget tydeligt skal fremgå hvilke zoner, der ikke kan søges indenfor. Derudover finder DN, at 'forskning, udvikling eller test' bør foregå indenfor de udviklingszoner, som de er tiltænkt at teste for.

Det fremgår, at der ifm. en midlertidig dispensation skal *"... foretages en vurdering efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, hvorefter der skal foretages en vurdering af, om en plan kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt"*. DN vil gerne påpege, at det derudover er lige så

vigtigt at det ligeledes sikres, at der ikke sker skader på havstrategiområder. DN er bevidst om, at det ikke lovmæssigt, er forpligtet til at lave en konsekvensvurdering på disse, men DN finder, at dette alligevel bør medtages, for at sikre at man lever op til havstrategidirektivet og ikke kommer til at modarbejde kravet om god økologisk tilstand (GES). Derudover er det vigtigt, at et projekt ikke har en negativ påvirkning ift. målopfyldelse af Naturgenopretningsforordningen.

Dispensation til anlæggelse af et midlertidigt testanlæg på havet, vil ikke nødvendigvis blive sendt i høring, idet det fremgår at *"Erhvervsministeren vil også i særlige tilfælde kunne foretage en offentlig høring med henblik på afvejning af interesser, hvis det vurderes nødvendigt"*. DN finder, at der skal foretages en høring hver gang, når der er tale om projekter, der ikke på forhånd har en udpeget udviklingszone og dermed er overordnet miljøvurderet ift. om aktiviteten kan ligge det foreslåede sted.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser §2

Det fremgår, at *"Det er vurderingen, at tilladelse til disse arealanvendelser, når de understøtter den grønne omstilling, ikke bør afvente processen med udstedelse af en ny havplan, forslag til havplan eller ændring af havplanen, bl.a. på grund af deres midlertidige varighed"*. Til dette må DN bemærke, at der ikke bør være nogle projekter der har forrang overfor andre på vores fælles havareal, og selv 'kortlivede' projekter kan have konsekvenser for fx omgivende natur og miljø. Derfor bør denne type projekter også sagtens kunne afvente den almindelige demokratiske proces i form af en høring og efterfølgende klagemuligheder. Alternativt, at disse områder udpeges i havplanen og der udarbejdes et tillæg til havplanen der sendes i høring.

Flere steder i bemærkningerne fremgår det, at projekterne udelukkende kan få dispensation til 4 år alt inklusiv. Det fremgår også af denne sætning, hvor det dog også fremgår, at der kan meddeles forlængelse af dispensationen, idet der står *"Det vil ikke være muligt at forlænge en dispensation udover 4 år. Der vil i tilfælde af forlængelse af dispensationen blive foretaget en fornyet myndighedshøring og i særlige tilfælde offentlig høring"*.

DN mener at muligheden for forlængelse af dispensationen vil kunne åbne for en uheldig mulighed for præcedens, hvis det bliver muligt at forlænge et testområde udover de 4 år. DN finder, at denne mulighed skal fjernes fra loven.

Det fremgår ikke tydeligt om der er en reel mulighed for at påklage en dispensation eller ej. DN finder at teksten om dette på side 50-51 ikke klart giver et svar på dette.

DN finder, at det er mest demokratisk, at dispensationer skal kunne påklages, hvis den dispensation der er givet, ikke tilstrækkeligt sikrer bl.a. natur- og miljøforhold.

Tydeliggørelse af, at offentlige myndigheder kan afslå en ansøgning, der er i strid med havplanen

Dette bakker DN op om, og forventer dermed også at dette gælder for 'forskning, udvikling eller test' på havet, i ikke-planlagte zoner.

Med venlig hilsen

Therese Nissen

Natur- og miljøpolitisk rådgiver

Tlf.: 31 19 32 31

E-mail: tgd@dn.dk